

Zemědělci musejí vnímat globální dopady změny klimatu, zjistili vědci

23.3.2026 - Miroslav Trnka | Ústav výzkumu globální změny AV ČR

Klimatická změna ovlivňuje zemědělství nejen lokálně změnou teplot a odlišným rozložením srážek ve vegetační sezóně v daném regionu, ale také globálně tím, jak se dopady regionálních změn promítají do mezinárodního obchodu a světových cen. Klimatická změna tak mění zažité výhody či nevýhody konkrétních produkčních oblastí. Ze studie vědců z Ústavu výzkumu globální změny AV ČR - CzechGlobe a jejich partnerů z Mezinárodního institutu pro aplikovanou systémovou analýzu - IIASA vyplývá, že při úvahách o adaptaci zemědělství na změny klimatu v konkrétním regionu je potřeba mít k dispozici i globální pohled, protože strategie založená na pouhé reakci na lokální projevy může být v kontextu globálního agrárního trhu chybná.

Výsledky studie vědci prezentovali nedávno ve vědeckém časopise *Regional Environmental Change*. Dopady změn klimatu na české zemědělství hodnotili pomocí kombinace globálních modelů pro změny v produktivitě klíčových plodin i hospodářských zvířat a ekonomických a obchodních modelů, které umožňují zachytit jak samotné dopady klimatické změny, tak dopad na globální nabídku a poptávku a mezinárodní obchod.

„Na rozdíl od většiny studií dopadů klimatu, které se dosud zabývaly střední Evropou, jsme náš výzkum zasadili do globálního zemědělského a tržního kontextu,“ uvedla Juliana Arbelaez z CzechGlobe. Rozhodnutí zemědělců, co pěstovat, totiž formují nejen lokální přírodní a klimatické podmínky, ale také zohledňuje podobu globálního trhu. To, že se hodí pěstovat nějaká nová plodina místo jiné, která už v daných podmínkách nepřináší potřebný výnos, neznamená, že s ní zemědělec na trhu uspěje. A naopak bude možné pěstovat některé plodiny, i když nebudou mít tak vhodné podmínky jako nyní, ale globálně po nich bude stále poptávka.

„Dopady změn klimatu v jiných částech světa se přenášejí prostřednictvím trhů a obchodu. Pokud budeme tyto vazby ignorovat, riskujeme, že špatně posoudíme jak zranitelnost zemědělství, tak jeho schopnost adaptovat se,“ uvedla Arbelaez.

Jako příklad uvedla pěstování pšenice. *„Pokud bychom uvažovali dopady změny klimatu pouze v Česku, výsledkem by byla do roku 2050 redukce produkce přibližně o pět procent. Ale vzhledem ke klimatické změně bude po české pšenici poptávka. Zatímco dnes se na zahraničním trhu uplatní necelé dva miliony tun, podle výpočtů globální produkce bude možné v průměru exportovat skoro o čtvrtinu více,“* uvedla Arbelaez. Pro české zemědělce se tak otevírá exportní příležitost a i při nižším hektarovém výnosu mohou prodat celkově větší

objem a mohou tak zvýšit osevní plochy. Tento výsledek získali vědci při výpočtech, když uvažovali nejhorší scénář vývoje množství emisí vypuštěných do atmosféry do konce století (tzv. RCP 8,5).

Česká ekonomika je malá a otevřená, a aby dobře fungovala, potřebuje pro plánování zemědělské a potravinové bezpečnosti sledovat globální dopady změn klimatu. *„Výsledky studie jsou relevantní nejen pro tvůrce politik na národní úrovni, ale i na evropské úrovni. Propojením domácího zemědělství s globálními klimatickými riziky studie přispívá k relevantnějšímu hodnocení klimatických změn v Evropě,“* uvedla Arbelaez. Pokud by tvůrci politik globální vazby a dopady přehlíželi, může se stát, že navržené adaptace mohou být neúčinné a v horším případě i kontraproduktivní.

Studie obecně předpokládají, že úrodnost může v Evropě kvůli změnám klimatu klesnout do roku 2050 až o 25 procent v závislosti na regionu a konkrétním klimatickém modelu. Ale jsou i regiony, ve kterých lze naopak očekávat spíše zvýšení produktivity. V tomto kontextu by mělo podle prognóz Česko patřit spíše mezi ty „šťastnější“ a méně zasažené země. m@czechglobe.cz